

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za inosestvetno 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 4586

Za otroka

Veliko siromaštvo vlada v nekaterih predelih naše ožje domovine. Ravno v obmejnih krajih je na tisoče ljudi prepuščenih skrajni bedi, in ti kraji že vsa leta po osvoboditvi glasno vprijejo po odpomoči. Bedo, ki jo prenaša ondoto ljudstvo, še prav posebno občuti otrok, a po njemu jo spoznava učiteljstvo. Kako težko je gledati otroke, ki tudi v mrazu prihajajo bos in le na pol oblečeni v šolo, kako težko je pogrešati učence, ki bi radi prisostvovali pouku, a ne morejo od doma, ker nimajo kaj obuti, kaj obleči. Tudi na naših banovinskih skupščinah so posamezni delegati iz obmejnih okrajev večkrat orisali žalostne razmere, ki vladajo v teh krajih, poudarjali so nujnost odpomoči za najvažnejše predele Slovenije, mi pa smo o vprašanju razmotrivali in pošiljali utemeljene sklepe in resolucije na merodajna mesta. Priznati pa moramo, da prave in točne slike o stanju v teh krajih le nismo imeli.

Učiteljski pokret je započel hvalevredno akcijo proučevanja socialnega in gospodarskega stanja šolskega okoliša in predvsem miljeja, v katerem otrok živi. Smoter tega raziskovanja je, podati povsem točno sliko socialnega stanja otrok v posameznih predelih Slovenije. Že prvi, čeprav še nepopolni rezultati tega dela in prizadevanja, so nas postavili pred zelo žalostno sliko bede, kateri je prepuščen slovenski otrok. Prav ta dejstva in neuspehi v prejšnjih letih sprejetih sklepov, ki so poudarjali potrebo odpomoči stradalnim in skrajnemu siromaštvu prepuščenim deci, so dali povod, da je učiteljska organizacija začela resno misliti na to, da v okviru PRK organizira zbirke za zimsko pomoč otrok, ki jih je treba rešiti moreče bede. Kdo naj bi bil primernejši za realizacijo te misli, kdo sposobnejši za podrobno delo zbiranja in privajanja darov — obleke in obuvale, šolskih in življenjskih potrebščin, kot učiteljice, ki same najbolj poznajo potrebe otrok, ki same najlaže ocenijo bedo, v kateri hira na tisoče slovenskega naraščaja. Odsek učiteljice si je torej nadel sicer težko, toda vse hvale vredno nalogo, izvesti obširno akcijo zimske pomoči zmrzujočim in stradalnim otrokom, sklenil je zbrati potrebna sredstva v blagu in gotovini, da postavi temelje obširnejšemu sodelovanju vseh slojev pri lajšanju bede naših malih, predvsem onih v obmejnih krajih. Da je bil začetek olajšan, da so se zbudili mnogi brezbrizniki, so pripomogli dogodki v svetu, ki so pretresli tudi našo ožjo domovino.

Ne smemo in tudi ne moremo trditi, da se doslej nihče ni brigal za ta vprašanja, da ni prav nihče skrbel za zimsko pomoč zmrzujočim in stradalnim učencem in učenkam ljudskih šol, pač pa hočemo naglasiti, da je bila za letošnje božične praznike izvedena obširnejša akcija, da so naše marljive tovarišice zainteresirale prav vse kroge in ustanove, ki so nato prisločile na pomoč započeti akciji, ali pa tudi v lastnem delokrogu izvedle zimsko pomoč. To pa je pobuda za boljše uspehe zasnovanega dela. In brez dvoma so letos bili doseženi v tem pogledu prav lepi uspehi, ki jih je zabeležilo tudi dnevno časopisje.

Jedro zamisli, izvesti zimsko pomoč za bedno mladino, se je izražalo v geslu: »Otrok za otroka.« Odsek učiteljice je organiziral po vseh večjih krajih posebne nabiralne akcije po šolah. Učiteljstvo je rade volje sodelovalo, a otroci posameznih razredov in šol so med seboj tekmovali, da bi zbrali čim več toplih oblek, perila, nogavic in obuvale, prinašali so tudi šolske potrebščine in celo igrače. — Koliko ljubezni do bližnjega, koliko smisla za pomoč bednemu tovarišu in koliko smisla za spoznavanje različne strukture posameznih predelov naše domovine je v tem plemenitem tekmovalju, presodi lahko samo učiteljstvo, ki se do podrobnosti poglubi v otrokovo dušo. In na drugi strani? — Obdarovani otroci, ki dobivajo sedaj razne mladinske liste, naročene po njihovih prijateljih, živcih v nekoliko boljših razmerah, ki so prejeli obleko, pokrivalo, čevlje ali zvezke in knjigo za Božič, s kako lepimi čustvi so segali po teh darovih, ko so zvedeli, da jim pošiljajo to učenci raznih šol iz Ljubljane, Maribora, Celja, Radovljice, Logatec in iz drugih rezov! Ali ni prav v tem jedro te nujno potrebne in letos prvič v večjem obsegu izvedene akcije? Res je sicer, da so bila izdatna sredstva v blagu in denarju zbrana izven šol in so baš ta sredstva pripomogla do popolnejšega in efektnejšega uspeha, toda najvažnejše je vendarle to, da je mladina sodelovala, zbirala in pošiljala darove, pisala pisma in sporočila, a z druge strani ganljive zahvale. Letošnje božičnice po šolah najsiromašnejših predelov Slovenije, ki so jih omogočili mladina, učiteljstvo, PRK, CMD, ženska zveza, skavti in mnoge tvrdke, ki so z različnimi darovi prispevale k realizaciji plemenite zamisli, bodo rodile lepe in nepričakovane uspehe.

Veliko delo je organiziral in tudi izvedel odsek učiteljice. Važno socialno in tudi nacionalno akcijo so izvedle naše tovarišice po šolah, tudi mnogi tovariši so marljivo poma-

Človekoljubno delo je ogroženo

Velika večina človekoljubnih ustanov bo morala likvidirati

Živimo v dobi splošne nezadovoljnosti, večne nevarnosti za življenjski obstoj in mnogih posledic socialnega zla. Človekoljubno delo je v teh težkih časih zelo potrebno. Prav iz tega vzroka so se ustanovile in razširile mnoge človekoljubne ustanove, ki imajo edini namen: pomagati v potrebi in nesreči.

Človekoljubne ustanove so desetletja poslovale uspešno. Člani so prejeli mnogo denarnih podpor, ki znašajo lepe milijone dinarjev. Nihče jih ni oviral v človekoljubnem poslu. V zadnjem času se stavijo tem ustanovam težke ovire na poti nadaljnjega razvoja, da celo take ovire, ki onemogočajo njih obstoj.

Učiteljska samopomoč v Ljubljani je priredila v nedeljo, dne 15. januarja 1939., v Delavski zbornici v Ljubljani javno zborovanje, kateremu so prisostvovali člani in predstavniki več kot 30 človekoljubnih ustanov. Dvorana je bila polna, zborovanje je krasno uspelo.

Predsednik US tov. Ivan Kocijančič je poročal o pravilniku za človekoljubne ustanove. Izvajal je: Pravilnik v svojih zahtevah ne loči človekoljubnih ustanov od trgovskih zavarovalnic, omejuje poslovni delokrog na en srez ali eno mesto in določa vplačevanje članskega prispevka vnaprej po izračunanih premijah za razne starostne razrede. Pravilnik dovoljuje najvišje izplačilo 5000 din (US izplačuje že 14 let višje zneske), zahteva osnivanje matematične rezerve (za US bi znašala nekaj nad 10.000.000 din), ki mora biti v 4 letih spopolnjena; za to rezervo bi moral vplačati vsak član US v 4 letih okroglo 4000 do 5000 din. Matematično rezervo je do 60 % vložiti v državne papirje in državne denarne zavode. Poleg osnove — pri US posmrtninskega zavarovanja — ne sme izdati ustanova drugih dobrim svojim članom, kot brezobrestna posojila, akontacije na posmrtnino, oproščanje najstarejših članov vseh vplati. Sistem samopomoči dovoljuje pravilnik samo manjšim ustanovam (do 500 članov), dasiravno je prav ta sistem pokazal po dolgoletnih skušnjah v velikih človekoljubnih ustanovah odlične uspehe. Primerjava človekoljubnih ustanov, ki bi svoje poslovanje preuredile po zahtevih tega pravilnika, s profesionalnimi zavarovalnicami ne pokaže prav nikakega razločka.

Velika večina človekoljubnih ustanov bo morala likvidirati. Kdo bo imel od tega korist? Člani bodo na mah izgubili težke denarje, katere so v dolgih letih vplačali za druge,

izgubili bodo zavest, da se v nesreči smejo nadejati denarne podpore od svojih tovarišev, lotilo se jih bo vzemirjenje, vdali se bodo apatiji za vse zasebno človekoljubje. Popolnoma upravičeno! Če sam sebi in svojim tovarišem ne smem izkazovati človekoljubja, ga drugim tudi ne bom. Človekoljubje bo izgubilo iz naših vrst! Vsi pa vemo, da je človekoljubje nekaj drugega in nekaj več kot čisto navadna trgovina za dobiček.

Državo tvorijo državljani, države brez državljanov ni. Ali bo v korist državi, če bo zavladalo med člani razpuščenih človekoljubnih ustanov nezadovoljstvo, osiromašenje, zadolžitve? Mnenja smo, da je hotel zakonodavec doseči s pravilnikom čisto nekaj drugega. Pravilnik naj zaščiti, utrdi in podpre dobre človekoljubne ustanove. Upravičeno pričakujemo prave uvidevnosti na odločilnem mestu. Skliče naj se zastopnike človekoljubnih ustanov na posebno anketo v Beograd. Ta naj predela sedanjí pravilnik ali sestavi novega, takega, ki ne bo oviral sedanjega uspešnega dela v mnogih človekoljubnih ustanovah.

V debati se je oglasilo več zastopnikov raznih ustanov in organizacij.

Kosem Drago je v imenu grafičarjev in delavstva sploh dokazal, da pravilnik ne računa z resničnim življenjem. Matematične rezerve so nepotrebne, ker so delavske podporne ustanove razdelile potrebnim težke milijone brez takih rezerv. V mnogih primerih (brezposelnosti) se matematičnih rezerv sploh ne more izračunati.

Nadzornik Šumer Hinko in šol. uprav. Šmajdek Ivan kot zastopnika Društva upokojenega učiteljstva se strinjata z akcijo za anketo.

Predsednik JUU — sekcija Ljubljana, tov. Kumelj Metod je podčrtal nejasne točke v pravilniku v primerjavi z uredbo o človekoljubnih ustanovah in pokazal na škodljive posledice prisilnih likvidacij teh ustanov.

Predsednik Profesorskega društva prof. Franc Grafenauer je za Profesorsko samopomoč izjavil, da se v vseh naših zahtevah strinja z akcijskim odborom. Prav tako tudi predsednik Pogrebnega društva drž. uslužbencev, Korošec Blaž.

K sklepu je prečital tov. Šmajdek Ivan posebno spomenico, katero so vsi navzoči sprejeli soglasno. To spomenico bo akcijski odbor razmnožil in predložil na vseh merodajnih mestih.

Kvišku srca!

Mnogo se je že pisalo o upadanju stanovske zavesti, o primerih netovariških postopkov do organizacije in do posrednih tovarišev, raziskovalo se je vzroke teh pojavov in se zaključilo z obsodbo uskokov in odpadnikov ter razmotrivanjem za čim priskrbenje odnose med tovariši.

Tovariši, pisci teh člankov so prikazali stare, priskrbenje odnose, ki so vladali med predvojnimi učiteljstvom, opisali so nekdanja zborovanja in pozborovanja ter idealno prijateljsko življenje tovarišev na vasi.

Nove razmere ustvarjajo nove odnose. Razpadajo granitne stavbe, pa tudi človeške zveze, ustanove in ideje. A nove potrebe porajajo iz mrtvih dejstev nove oblike življenja. Treba je samo zagrabiti za življenjski vir nujnosti, poiskati najpravišnji način graditve in odklanjati prepreke, ki hočejo življenje zaдушiti. Čim večja je življenjska nujnost, tem večja je ekspanzivnost stvari, previden vodja usmerja le tok, ki naj odklanja s svojo silo nasprotno moči.

Tesna povezanost vsega uradništva — državnega in privatnega — je življenjska nujnost armade uslužbencev. Toliko bolj nujna je kompaktna ožja enota, to je učiteljska skupina. Probojnost in udarnost ne zavisi toliko od količosti članov, velika armada je včasih prav slabotna, probojnost in udarnost daje duh, ki preveva čete. Vendar bi organizacija izgubila na pomenu, ako bi naraščalo število odpadnikov, znak bi bil, da bolne klice preraščajo zdrave sile v učiteljskem organizacijskem telesu. Zato bi bilo načelo kakovosti prav tako škodljivo, kakor načelo količosti, treba je pravilno zdraviti bolne dele našega telesa, da se tako ohrani zdrava in velika organizacija, ki bo sposobna vsaj ob gotovem času uresničiti učiteljske ideale.

gali, da je bil uspeh izdatnejši. Če bi mogli pravilno oceniti vse darove, odposlane na razne šole na pobudo omenjenega odseka, bi dobili brez dvoma vsoto, ki bi šla v težke tisočake. In uspeh tega započete delo, ki je primer največjega in najuspešnejšega nacionalnega dela, naj nam služi za vzgled. Začeto delo pa je treba nadaljevati in spopolnjevati!

VSEBINA:

Za otroka.
Človekoljubno delo je ogroženo.
Kvišku srca!
Naloge šolskega radia v bodočnosti.
Izjava.
Smučarski tečaj za učiteljske na Polževem.
Upraviteljem, katerih se tiče!
Blaž Jurko — 80 letnik.
† Ivan Stenovec.
† Julij Kogoj.
UČITELJSKI POKRET: Glasovi o delu »Učiteljskega pokreta«.
LISTEK: Črtice iz zgodovine našega stanu.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor. — Mladinska matca. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

iz istih vidikov na odpadništvo, čeprav se zakriva s plaščem primoranosti ali lažne morale.

Sedanje javno življenje hoče črtati iz seznama kreposti pogum, odločnost, neuklonljivost, načelnost in zvestobo. Lahkoživost nazorov se danes smatra za praktično pripravljenost, pogum in neuklonljivost se zdita bedasti svojstvi fanatikov, zvestoba je pravljica iz starih časov, in načelnost je načelna samo do breznačelnosti. Tako se vzgajajo množice po širnem svetu, odkar je stopil škorenj pameti za vrat.

Izguba poguma in z njim združenega neuklonljivega stališča se javlja na vseh področjih javnega življenja. Nenormalne in nemoralne zveze, dobičkaželjnost, častihlepje, sovraštvo in škodoželjnost spremljajo vse javno življenje v največji meri.

Zdi se, da je vseobče upadanje spoznanj o časti načelo tudi učiteljske vrste. Pa to ni prišlo od spodaj, nego od drugod, z raznimi vabami za lepše mesto. Učiteljstvo je spoznalo, da se napredovanje vrši po raznih učiteljskih neznanjih principih, enako premetstve. Te načine poslovanja omogočajo odredbe same, ker ni nikjer zakonske primoranosti, nego obstoje samo možnosti. Ta gibljiva možnost omogoča, na zunaj zakonit način, povsem svojevoljno podajanje pravic. To je najjasnejše prikazala učiteljska rangna lista, ki je podala dokaze o gornji trditvi, v izvajanju samem se pa stvar ni izpremenila.

S tem so pa tudi podani dokazi, da vodnikom javnega življenja ni za razmah pravičnosti in zdravih ter poštenih načel, nego da je v njih interesu razmah čim širše podrejenosti in prilizništva.

Vodnikom ljudske vzgoje nalaga vest borbo proti vsem ljudski duši škodujočim vplivom, pa naj pridejo od koder koli! Učiteljstvo naj usmerja narodovo dušo v plemenito hotenje po pravici in lepoti. V tem prizadevanju naj ono prednjači. Zato je beg iz lastnih vrst, okorišanje na račun tovarišev dvakrat sramotno. Je izdajstvo lastne organizacije in izdajstvo nad vzgojnim poslanstvom učitelja. Izkoriščanje konjunktura je trgovsko načelo Judov, ne more pa biti vzgojno načelo učitelja.

Nočemo trditi, da je današnje življenje težje od preteklega. Nastopajo pa razdobja, ko temne sence prekrijejo svetlejša, ko sila premaguje plemenita prizadevanja in nepoštenje prerašča lepe vzore. V takih razdobjih ljudje malega poguma izgube svojo moč za vztrajanje na površini in potonejo v smrdljivi usedlini breznačelnosti.

Doba je, ko temne sence prekrivajo svetle. A dan premagajo noč, sonce razjasni oblake, ideali premagajo zmote. Učiteljstvo bo doživelo svoje vstajenje!

Zato, kvišku srca! Povežimo vse sile za dobro šole in stanu! Naj bo naša organizacija armada junaških borcev! Naj učiteljstvo prednjači v borbi za zmago pravice!

V svitu tega razpoloženja bodo tudi naše skupščine priskrbenje in živahnejše. Na mesto nezaupanja in umakjenosti vase naj stopi iskren, pogumen in vesel tovariški izraz.

Naloge šolskega radia v bodočnosti

Šolski radio stopa s ponosom v novo poslovnost leto. Ob tej priložnosti se moramo ozreti tja v preteklost vse do težavnih početkov, predvsem pa se moramo ozreti v bodočnost in podčrtati one naloge, ki to važno ustanovo še čakajo.

Kdor je količkaj zasledoval šolske oddaje, mora priznati, da je ustanova kljub ogromnim težkočam, ki so se ji stavljale na pot, radio toliko vpregla v službo šole, da bi bilo škoda, če se kukavica ne bi več oglasila v naših razredih. Zahvala za tako uspešno delovanje gre predvsem odboru šolskega radia in požrtvovalnim sodelavcem. Ne smemo pa prezreti naše radijske oddaje postaje, katere program se danes more kosati s programi vseh evropskih oddajnih postaj. Tudi radijska postaja je vedela ceniti važnost šolskega

radia pa mu zaradi tega posveča vso pozornost in mu jo bo prav gotovo tudi v bodočnosti. Vse, kar je bilo do danes storjenega na polju šolskega radia je narekovala neobhodna potreba. Seve je bilo poleg vse dobre volje in nesebičnega dela tudi mnogo faktorjev, ki so razvoj ovirali in zadrževali, morda ne nomenoma. Denarno vprašanje je pač tudi tu imele svoj ne mali del.

Ce hočemo naštetati naloge, ki jih bo moral šolski radio rešiti v bodočnosti, se moramo vsaj v grobih obrisih ozreti v že opravljeno delo, ga oceniti, povedati, kaj velja, kaj ne, kaj bi bilo boljše in katere oddaje bi bilo še treba uvrstiti.

Največjo skupino oddaj v dosedanjem programu tvorijo predavanja. Predaval bo ta ali oni o tem ali onem. Ta predavanja so bila